

OFLU BİLÂL EFENDİ'NİN "PEK SAKIN" REDİFLİ KASİDESİ
"PEK SAKIN" RHYMING QASIDE BELONGING OFLU BİLÂL EFENDİ

Muhammet KUZUBAŞ*

Öz

Klâsik Türk edebiyatında, nasihat-nâme türünde pek çok eser yazılmıştır. Ayrı bir eser olarak yazılan nasihat-nâmelerin yanında, çeşitli eserlerin içerisinde yer alan manzumelerde de nasihat-nâme özelliği görmekteyiz.

Çalışmamızda, 18. yüzyıl şairlerinden olan Oflu Bilâl Efendi'nin nasihat-nâme özelliği gösteren "Pek Sakın" redifli bir kasidesi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oflu Bilâl Efendi, Nasihat-nâme, Kaside.

Abstract

It was written on Advice-book species a great many books on Classical Turkish Literature. Advice-books both written as separate book and they took part in the different books.

In our work, we will examine that "Pek Sakın" rhyming qaside belonging Oflu Bilal Efendi who 18th poet.

Keywords: Oflu Bilâl Efendi, Advice-book, Qaside.

Giriş

Yüzyıllar boyunca pek çok örneklerini hatta şerhlerini gördüğümüz nasihat-nâmeler klâsik edebiyatımız içerisinde önemli bir yer teşkil eder. Attar'ın Pend-nâme'sinden mülhem pend-nâme de denilen bu eserler müstakil bir şekilde kaleme alındığı gibi, çeşitli mesnevilerin ve divanların içerisinde de okuyucuya hitap eder. Bu durumda, söz konusu nasihat-name bazen bir kaside, bazen başka bir nazım biçimine bürünür. Bazen de mesnevilerin içinde bir bölüm olarak karşımıza çıkar.

---

* Yrd. Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Müstakil olarak bir nasihat-name yazmayan şairler; dinî-tasavvufî, ahlâkî, siyâsî ve ictimâî konulardaki fikirlerini söz konusu nazım biçimlerinin içinde dile getirirler. Toplumun bir aynası hüviyetinde olan şairler, aynı zamanda aydın kesimi temsil ettikleri için, sözü en etkili kullanma biçimi olan şiiri, bazen sanat düşüncesini bir kenara atarak, insanları aydınlatma ve uyarma görevlerinin bir aracı addederler. Zaman zaman (siyâset-nâmelerde olduğu gibi) bir devlet büyüğüne seslenirler, zaman zaman halka tavsiyelerde bulunurlar. Aynı zamanda duygu insanı olan şairler, daima iyiyi ve güzeli arama arzusundadırlar ve okuyucularına da olması gerekeni edebî bir dille aktarırlar. Çalışmamızın konusunu teşkil eden eser de, bu minvalde yazılmış olan Oflu Bilâl Efendi'nin bir kasidesidir.

Oflu Bilâl Efendi ve “Pek Sakın” Redifli Kasidesi

Oflu Bilâl Efendi; 18. yüzyılda yaşamıştır ve “Pek Sakın” redifli kasidesinden başka Yûsuf u Zelîhâ¹ ve Kıssa-i Erve² adlarıyla iki önemli eserin sahibidir. Oflu Bilâl Efendi hakkında tezkirelerde, edebiyat tarih ve antolojilerinde ayrıntılı bilgi yer almamakta; ne zaman ve nerede doğduğu bilinmemektedir. Eserlerinden iyi bir eğitim aldığı, özellikle dinî ilimlerde kendisini yetiştirdiği anlaşılmaktadır.

Şiirlerinde Bilâl mahlasını kullanan Oflu Bilâl Efendi, Trabzon'un (Osmanlı döneminde) Of ilçesine bağlı Paçan Köyü'nden olduğunu Yûsuf u Zelîhâ adlı eserinde belirtmektedir. Yaptığımız araştırmalar, şairin hayatının önemli bir bölümünün Of civarında geçtiğini ve son olarak Osmanlı-Rus Savaşı sırasında, 1790 yılında, bir grup askerle beraber Kuban nehrinde boğularak şehit olduğunu göstermektedir.³

Bilâl Efendi'nin “Pek Sakın” redifli kasidesi, 81 beyitten müteşekkildir. Baştan sona nasihat-nâme türüne örnek sayılabilecek olan bu kasidenin tespit edebildiğimiz tek nüshası, Litografya destgâhında tab' edilen ve Millet Kütüphanesi'nde 7175 kayıt numarasıyla yer alan tarihsiz

¹ Muhammet Kuzubaş (2010). *Kıssa-i Yûsuf u Zelîhâ (Bilâl Efendi)*, İstanbul: Karadeniz Dergisi Yayınları, 247 s.

² Muhammet Kuzubaş (2010). “Klâsik Edebiyatımızda Kadına Bakışın Farklı Bir Örneği: Kıssa-i Erve”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Kadın Araştırmaları Özel Sayısı, Vol. 3/13.

³ Oflu Bilâl Efendi'nin hayatı hakkında ayrıca bakınız: Ahmed Câvid (1998). *Hadika-i Vekâyi'*, (hızl.: Adnan Baycar), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları; Haşim Albayrak (2008). *Oflu Hoca Kavramını Oluşturan Din Adamları*, İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı: İstanbul; Nasrullah Hacımüftüoğlu (2002). “Of-Çaykara Müftüleri”, *Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih-Dil-Edebiyat Sempozyumu, 3-5 Mayıs 2001*, C. 1, Trabzon: Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları; Ahmed Câvid (1998). *Hadika-i Vekâyi'*, (hızl.: Adnan Baycar), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

bir nüshadır. Bu kitapta ayrıca, sırasıyla Bilâl Efendi'nin diğer iki eseri Yûsuf u Zelihâ ve Kıssa-i Erve de bulunmaktadır.

Şairin diğer eserlerinin de ortak bir hususiyeti olarak anlaşılır bir dile sahip olan kaside, vezin bakımından oldukça sorunludur. Genel olarak fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla yazılan kasidede, hece eksikliliğine veya fazlalığına pek çok beyitte rastlamak mümkündür. Bazı beyitlerde, ilk mısra ile ikinci mısramın vezinleri farklıdır. Sözelimi aşağıdaki beyitte ilk mısrada fâilâtün (3) fâilün kalıbı kullanılırken, ikinci mısrada fâilâtün (2) fâilün şeklinde bir kalıp dikkati çekmektedir:

Bu kanâ' at menzilidir bunda olmaz ihtîşâm
Eyleyen olur peşimân pek şaşın

Ancak pek çok beyitte ciddi vezin sorunları gözden kaçmamaktadır. Şairin sanat gösterme niyetinden ziyade, okuyucuyu bilgilendirme ve fikirlerini mısralara dökme kaygısıyla vezne fazla önem vermemesi şairin diğer eserlerinde de görülen eksikliklerden biridir. "Pek Sakın" redifli kasidesi, şairin eserleri içinde sanat bakımından en zayıfı olarak görülmektedir. Şair, bu kasidesinde, bilinen klâsik kaside kurgusuna uymamıştır. Şairin, en önemli eseri olan Yûsuf u Zelihâ mesnevisinde de buna benzer bir tavır sergilediğine, kaside nazım biçimiyle yazdığı bölümlerde mesnevide bahsettiği olayları anlatmaya devam ettiğine sık sık şahit olmaktadır. Şunu özellikle belirtmeliyiz ki Bilâl Efendi, hiçbir zaman çok iyi bir şair olduğu ya da olma gayretinde bulunduğu iddiasında değildir. Onun amacı, insanlarda ve toplumda gördüğü aksaklıkları anlatmak ve insanlara nasihat etmektir ki bu sebeple nasihat-nâme türünde bir kaside yazmıştır. Şair, diğer iki eserinde de sık sık okuyucuya bu manada nasihatler vermekten çekinmemiştir.

Kasidenin her beytinde dinî, ahlâkî, insanî ve ictimâî nasihatlere rastlamaktayız. Şair, redif olarak seçtiği "pek sakın" ifadesiyle de, okuyucusuna, sözlerinin önemini vurgulamak ister gibidir.

"Allah'tan yüz çevirme" nasihatiyle başlayan kaside, namazın önemini, erkânına uygun olarak kılınmasını ve riyadan sakınmanın gereğini anlatan beyitlerle devam eder:

Hağdan i' rāz eyleyenden pek şaşın
Añladıñsa hâli yârdan pek şaşın

Kim şādıkdır kılan beş vaķit namāz
Nürlüdür ammā riyādan pek şaşın

Hem rükū‘ ile sücūdiñ ola itmām ü tamām
Secdede başıñ imāmdan pek şaşın

Hem şürūṭ ḳu‘ ūdını namāzıñ bil ‘ayān
Ḳalmasun şübhe anı fehm it pek şaşın

Sünneti terk itme ehl-i sünnet olagör
Ehl-i bid‘ at olma ‘ālim iseñ pek şaşın

Ḳaşd ile namāzı ḳılmayup terk eylesen
Yıḳılur dīn ḳorḳulıdır pek şaşın

Şubḥ-ı şādıḳda mu‘ tād idin dā’im vüzü’
Ġafletde ḳalup uyḳusından pek şaşın

Hem şuḡl ḳo vaḳtile ḳıl beş vaḳit namāzı
Tā ki maḳbūl iken pek bilürsiñ pek şaşın

Namaza önem verenin ömrü de uzun olur, hayatının bereketi artar.
Bu sebeple, vakit varken boş sevdalardan uzak durulmalıdır:

Naşib artar anıñ ‘ömri de efzūn olısar
Va‘ de var iken sevdādan pek şaşın

İlim sahibi insanlarla birlikte olmalı, cahillerle sohbetten
sakınılmalıdır:

Bulagör ‘ālimleri eyle iḥtilāṭ
Şoḥbet itme cāhille küfürden pek şaşın

Ümmeti olduğumuz Hz. Peygamber’in kıymeti bilinmeli, daha
önceki isyan eden ümmetler gibi olunmamalıdır. Bu ümmet içinde de âsî
çoktur. Bu yüzden cehennem ehlinde sakınılmalıdır. İnsanın düşmanı
olan şeytan, hazır bir şekilde beklemektedir. Hz. Peygamber’e hürmet
edilmeli ve şeytandan uzak durulmalıdır:

Bir resūle ümmet olmuş bil ḳādrini
‘Āşî ümmetden olma pek şaşın

Ümmetiñ ‘āşileri çoḳdur diḳḳati
‘Āşiler çoḳaldı ehl-i nārdan pek şaşın

Kimisi bilür ve işler kimi bilmez hürmeti
Şeyṭān arada bir ‘adūdır pek şaşın

Yalan söylemek, bir bela girdabına benzer. Yalancılıḡı alışkanlık
haline getirmekten ve ahir zamanın en büyük hastalıklarından birisi olan
gıybetten de ayrıca sakınmak gerekir:

Nice düşdi bu belā gird-ābına
Kızbi mu‘ tād eylemekden pek şaşın

Āhır zamānda ğaybet çok çok olur
Benim ‘ömri ‘azizim zebānıñ pek şaşın

Dünya, (insanlara) kin gütmektedir ve bu yönüyle haset dolu cimri bir insana benzemektedir. Bu sıfatlar, insana yakışmaz:

Bu ğaraźla pür-ħased baħıldür bu cihān
Bu şıfatlar lāyık mı cānım pek şaşın

Allah’a kul gibi davranan kişilere uymak gerekir. Allah’a karşı edepsiz olanlardan sakınılmalıdır:

Şimdi ğul olan ħāline uymağ gerek
Ğul ol Ħağğa bī-edebden pek şaşın

Hayatı güzel bir hal üzere geçirmelidir, hāl ile yaşamalı (kāl’dan uzak durulmalı) ve bu halden insanlara bahsetmemelidir. Aksi takdirde akibet iyi olmaz:

Rūhı teslīm eyleyince ‘ilm-i ħāl ile geçür
Ħalka ħālin ‘arz idersiñ kendi ħālīñ pek şaşın

Ħāl (ü) aħvālīñ tıyarlarsa alurlar mālīñı
Şimdiki insāna sırrıñı açma pek şaşın

Kasidenin ilerleyen bölümlerinde de şairin nasihatleri devam etmektedir. Şaire göre âlimlerin, cahillere göre sorumlulukları daha fazladır. Aslında bu, “Allah’tan ancak âlimler korkar” dinî tebliğinin de nazma yansımasıdır. Bu sebeple, âlimler daha dikkatli davranmalıdır:

‘Ālim iseñ āħiretde saña vardır ‘ıķāb
Cāhil saña ‘özür olmaz pek şaşın

Zāhid, amel peşinde; âşık ise aşk niyetindedir. Cahil, dünyada gönlünce eğlenir.

Zāhidiñ ħaşdı ‘ameldir ‘āşıkıñ ‘aşğ
Cāhiliñ göñlince dünyādır pek şaşın

Allah, şeytana uymama konusunda kullarını pek çok kez uyarmıştır. Amelsiz bir hayattan sakınılmalıdır:

Ol-ğadar tenbīh eyledi Mevlā bize
Ğullarım şeytāna uymağ pek şaşın

Var ise ‘amelden eyle bir dem rücū‘
Niçe kim bī-‘amelden pek şaşın

Zulmedenlerin zalimleri yanlarına kâr kalmayacaktır. Onlar, ahirette azabı hak etmişlerdir. Zalimin zulmü, fasığın da fısķı apaçık ortadadır. Bu ortamda mert olan kişi, nefisini haramdan uzak tutmalıdır. Çünkü dört bir taraf nefislerine uyanlarla dolmuştur. Böyle bir dünyada, bakışları haramdan uzak tutmak, ahlâka mugayir davranışlarda bulunmamak gerekir:

Zâlim olsañ belki qalmaz yanaña
Âhiretde ‘azâba müstaħaksıñ pek şaķın

Zâlimiñ zulmi fâşıķıñ fıskı ‘ayân
‘Âr (u) nâmûs ħalkıñ arasından pek şaķın

Merd iseñ nefsiñi kıl ħarâmdan iħtirâz
Fâhiş ile tolu oldu pek şaķın

Var ise ehliñ kılmasun aġyâra nazâr
Hem zinâ ve livâta eylemekden pek şaķın

Şaire göre nefis, insana riyayla davranır. O, dost gibi görünse de aslında düşmandır. Ayrıca bütün insanların dost olması da mümkün değildir. Allah bir kulunu severse, diğer insanlara da sevdilir. Allah sevmedikten sonra diğer insanların sevmesi hem zordur, hem de sakınılması gereken bir durumdur. Şimdiki düşmanlıklar bile dünya nimetleri içindir. Ahrete çalışanların sayısı azdır. Ehl-i dünya yerine ehl-i ukbayı dost edinmelidir:

Saña nefsiñ dost degil riyâ için ‘adû
Ĥalk-ı ‘âlem dost olmak ne mümkün pek şaķın

Bir kılmı sevse Mevlâ cümle ħalk eli sever
Sevmese Ĥâlîķ ħalk sevmesi güç pek şaķın

Hep ħuşümet cümlesi dünyâ için
Âhirete tedârik şimdi azdır pek şaķın

Nece olmasun ehl-i dünyâ cümlesi
Ehl-i ‘uķbâ dost idinmek ħanı azdır pek şaķın

Ehl-i dünya gibi her şeyi talep etmemeli, fânîyi bırakıp bâkiye yönelmelidir. Güç yettiğince kulluk görevini yerine getirmeli, ehl-i dünyadan sakınmalıdır:

Her şeye arzû idinme ehl-i dünyâ gibi sen
Fânîdir bilüriseñ bâķisinden pek şaķın

Qādir iseñ fā'at 'ibādet idegör
Ehl-i dünyādan hāzer kıl pek şaķın

Dünyada zevkle eğlenecek kadar vakit yoktur. Zevkli gibi görünen işlerin sonu hep hicrandır:

Vaķıt yok müsā' id idesin zevķ
İtdiğın zevķ hicrāna baķar pek şaķın

Dünyada takva gibi bir saadet yoktur. Bu sebeple Allah'ın emrini terk etmekten sakınılmalıdır. Çünkü bu dünya derdi ve sıkıntısı çok olan bir kanaat yeridir:

Var mıdır dünyāda taķvā gibi devlet ādeme
Haķķıñ emrin fevt itmeden pek şaķın

Bu kanā'at menzilidir bunda olmaz ihtişām
Eyleyen olur peşimān pek şaķın

Derdi çokdur miñnet çok 'āķil iseñ ey begim
Yüz çevirme ķullıķ eyle pek şaķın

Pek çok hakikat dostuna ecel gelmiş, onları bu dünyadan almıştır. Ne kadar tedbir edilirse edilsin, ne kadar dünyevî hazırlık yapılırsa yapılsın bir faydası yoktur. İmar edilen köşkler ve meskenler bir kıymete sahip değildir. Neticede gidilecek yer kabirdir:

Nice aħbāb-ı haķıķat yāriñe irdi ecel
Hātırā gelmezdi gizli sırdır pek şaķın

Bunca tedbır tedārik ider idi 'āķlile
Fā'ide olmadı aña saña var mı pek şaķın

Yapma köşkler hem bunda bu mesken yeter
Çünkü ķabre gireceksin pek şaķın

İnsanlar bir yolculuk halindedir. Akıllı, deli, velî, padişah, paşa, aģa, ana, baba, oğul, kız herkes bir yolcudur ve gidilecek yol da uzaktır:

Ne delü ķalur ne uşlu ne velî ķalur ne şāh
Ne paşa ķalur ne aģalar efendi pek şaķın

Ne ana ķalur ne baba ne oğul ķalur ne kıız
Cümlesi ehl-i seferdir yol uzaķdır pek şaķın

Nefse hoş gelen nice güzel sohbetlerin sonunda elem vardır. Bu geçiçi zevklere aldırılmamalı, onların vefasız olduğunu bilmelidir. Çünkü cennetin zevki, iki günlük dünyevî rahata değişilmez. Kāmil olan kişi bunu anlar ve gafletten yüz çevirir:

Nice zevk şoĥbetiñ şoñında vardır bir elem
Göñliñi virme bu zevke bi-vefâdır pek şaķın

Cennetiñ zevkin deĝişme iki günlük rāĥata
Kâmil iseñ bunı fehm it ĝafil olma pek şaķın

Oflu Bilâl Efendi, kasidesinin sonunda, söyleyecek çok sözü olduğunu belirterek onlardan bir zerre mahiyetinde dünyaya ve ahirete ait beyitler yazdığını ifade eder. Bekânın (ölümün) Azrail'in elinde olduğunu bilenlerin, geçici ve vefasız işlerle meşgul olmasının gereksizliğini söyleyerek kasidesini bitirir:

Bu kadar ebyât yazdım dünyevî ve uhrevî
Yazdığım bir zerresidir bākisinden pek şaķın

Nazar kıldım cihāniñ yok vefâsı
Vefâsı olmaya ne beķâsı

Ne oynamak ne gülmek ol kişiye
Ki 'Azrâ'îl elindedir beķâsı

Sonuç

Oflu Bilâl Efendi, "Pek Sakın" redifli kasidesinde, klâsik kaside kurgusuna uymasa da, aydın kimliğiyle şiirini bütünleştirmeye gayret etmiş, sanat kaygısı peşinde olmamış, fikirlerinin muhataplarına aktarılmasını kâfi saymıştır.

METİN

- 1   Hâkdan i' rāz eyleyenden pek şaşkın
Añladıñsa hāli yārdan pek şaşkın
- Kim şādıkdır kılan beş vakit namāz
Nūrlıdur ammā riyyādan pek şaşkın
- Hem rükū' ile sücüdñ ola itmām ü tamām
Secdede başñ imāmdan pek şaşkın
- Hem şürūf ku' üdını namāzñ bil ' ayān
Kalmasun şübhe anı fehm it pek şaşkın
- 5   Sünneti terk itme ehl-i sünnet olagör
Ehl-i bid' at olma ' ālim iseñ pek şaşkın
- Kaşd ile namāzı kılmayup terk eylesen
Yıkılır dīn kōrkulıdır pek şaşkın
- Şubh-ı şādıkdā mu' tād idin dā'im vüzü'
Ġafletde kılup uykusından pek şaşkın
- Hem şuġl kō vaktile kıl beş vakit namāzı
Tā ki maķbūl iken pek bilürsñ pek şaşkın
- Naşib artar anıñ ' ömri de efzūn olısar
Va' de var iken sevdādan pek şaşkın
- 10   Bulagör ' ālimleri eyle iħtilāf
Şoħbet itme cāhille küfürden pek şaşkın
- Bir resüle ümmet olmış bil kādrini
' Āşi ümmetden olma pek şaşkın
- Ümmetiñ ' āşileri çokdur diķķati
' Āşiler çoġaldı ehl-i nārdan pek şaşkın
Kimisi bilür ve işler kimi bilmez hürmeti
Şeytān arada bir ' adūdır pek şaşkın
- Nice düşdi bu belā gird-ābına
Kizbi mu' tād eylemekden pek şaşkın
- 15   Āħir zamānda ġaybet çok çok olur
Benim ' ömri ' azizim zebānñ pek şaşkın
- Bu ġarazla pür-ħased baħildür bu cihān
Bu şıfatlar lāyık mı cānım pek şaşkın

Şimdi k ul olan h aline uymak gerek
K ul ol H akka bi-edebden pek Őaķın

H aliň  zre bir tic ret ideg r
 tmez iseň hayf cerr-i halkdan pek Őaķın

R hi teslim eyleyince   ilm-i h al ile ge ur
H alka h alin   arz idersiň kendi h aliň pek Őaķın

20 H al ( ) aĥv liň t uyarlarsa alurlar m aliňı
Şimdiki ins na sırrıňı a ma pek Őaķın

D rl  fikre d Őme bu fen  d ny da sen
H ale uymaz m siv dan pek Őaķın

Ne seniň g nliňe uyar ne hem g u  yiter
T  ki k bre varmayınca yok pek Őaķın

  Omrini Őarf itme sef het yolına
G fil olma t z ge ersiň pek Őaķın

R yiha-i tayyib ile lihye-i ebleh meŐ m
H abiŐ t r yihaıyla k okulanma pek Őaķın

25 Ol k oku ile t   at maĥv olur
H atm o ur iseň k okuyla pek Őaķın

H ak Te   l  nice ni  met yaratmıŐ yer iseň
Eglenemem derseň ol za k um pek Őaķın

T t k ulaĥıň ki tenb h ideyim ben saňa
Cennetde neb t t var o yokdur pek Őaķın

   lim iseň  ĥiretde saňa vardır    k b
C hil saňa    z r olmaz pek Őaķın

Şimdi ta v da olan   av miň yanına
B b-ı H akdandır ce s-i eŐk y dan pek Őaķın

30 Z hidiň kaŐdı   ameldir    Őıķıň   aŐk
C hiliň g nlince d ny dır pek Őaķın

Ol-kadar tenb h eyledi Mevl  bize
K ullarım Őeyt na uymaň pek Őaķın

Var ise   amelden eyle bir dem r c  

Niçe kim bî-‘amelden pek şaşkın

Zālīm olsañ belki qalmaz yañıña
Āhıretde ‘azāba müstaḥaqsıñ pek şaşkın

Zālīmıñ zulmi fāşıkıñ fıskı ‘ayān
‘Ār (u) nāmūs ḥalkıñ arasından pek şaşkın

35 Merd iseñ nefsiñi kıl ḥarāmdan iḥtirāz
Fāhiş ile tolu oldı pek şaşkın

Var ise ehliñ kılmasun aḡyāra nazār
Hem zinā ve livāṭa eylemekden pek şaşkın

Ne qadar ‘āşī olsa bir kul Ḥālīqa
Tevbe itse maḥv olur cümle günāhdan pek şaşkın

‘Abd-i Ḥaḡ tevbeyle sākıṭ olmaḡ muḥāl
Añladıñsa bunu ḡafil olma pek şaşkın

Tevbe oldur kim bir daḡi itmeyesin
Şimdi kezzāb tevbesinden pek şaşkın

40 Ḥalka dūnyā için olmaḡ ‘adū lāyıḡ degil
Āhıret aḡvāline uymazsa ḥālīñ pek şaşkın

Saña nefsiñ dost degil riyā için ‘adū
Ḥalk-ı ‘ālem dost olmaḡ ne mümkin pek şaşkın

Bir kulını sevse Mevlā cümle ḥalk eli sever
Sevmese Ḥālīḡ ḥalk sevmesi güç pek şaşkın

Hep ḥuşūmet cümlesi dūnyā için
Āhırete tedārik şimdi azdır pek şaşkın

Nece olmasun ehl-i dūnyā cümlesi
Ehl-i ‘uḡbā dost idinmek qanı azdır pek şaşkın

45 Her şeye arzū idinme ehl-i dūnyā gibi sen
Fāñidir bilüriseñ bāḡisinden pek şaşkın

Qādir iseñ ṭā‘at ‘ibādet ideḡör
Ehl-i dūnyādan ḥazer kıl pek şaşkın

Sen anı bildiñse eger seni kimse bilmesün
Ḥālīñden nişān virme ḥalka pek şaşkın

Çünkü bildiñ bu fāñiyi dār-ı miḥnetdir hemān

Ne sürür ol ne gamin çek pek şaşkın

Vakit yok müsâ'id idesin zevk
İtdiğın zevk hicrâna bakar pek şaşkın

50 Saña emr oldı 'ibâdetle tâ'at ma'rifet
Bunlara işâret Hâk kelâmı pek şaşkın

Yılda bir kerre şâ'im olursın biñ hüznile
Karnıña koma harâmı pek şaşkın

Bir yere varsañ vakıtsız iftâr itseler
Gurûbı bilmeyince itme iftâr pek şaşkın

Yâ kazâ lâzım gelür yâ kefâret anı bil
'Aksin işle hâtıra bakma pek şaşkın

Himmet-i 'uqbâya tahşil eyle kâmilseñ ger
Bir iki loğma yeter çoğa uzatma pek şaşkın

55 Bunda yârân-ı haqîkat dost idinseñ bir kişi
Haqqı icrâ eylemezsin dost degilsin pek şaşkın

Dostlık öyle mi olur kim dost idlâl idesin
Bu şeyâtin işidir bu şıfatdan pek şaşkın

Halk birbirini azdıрмаğda şeytân oldılar
Kalmadı şâdik meger kaldı(y)sa azdır pek şaşkın

Her ne fi'lin var ise sen bilürsin hâlini
Kimse bilmese Haqqa 'ibâdetdir pek şaşkın

Bir günâhı işleseñ halk bilmez illâ Haq bilür
İt tevbeyi kayd olmadan pek şaşkın

60 Yoksa tevbe itmek bu zebân ile kolay
Nice tevbe idüp bozmadan pek şaşkın

Harâm ile yalandan kalbe şeytân yol bulur
Çok fesâd itdirir çıkması gücdür pek şaşkın

Kizbi terk eyle harâmı daği 'işyân eyleme
Tâ ki pür-nür ola kalbin pek şaşkın

Kimsenin mevtin gözetme kendi mevtini gözet
Bil ki ahsız mevt irişe gafil pek şaşkın

Varma 'aklıñ irmedigi hâne-i bî-minnete

Şayd olursıñ bir tuzğa pek şaşın

65 Hâlikın unutmayan eyler mi dünyāya nazar
Âhîret bâkî sa‘âdetdir bu cānı pek şaşın

Kısmetiñi kırk yıl evvel halk idüp
Sen derūnî kul iseñ işle pek şaşın

Kalmasun bir şeyde şübhe kim idersiñ ihtirāz
‘Âşîye kısmet virür saña yoğ mı pek şaşın

Var mıdır dünyāda taqvā gibi devlet âdeme
Hakkıñ emrin fevt itmeden pek şaşın

Bu kanā‘at menzildir bunda olmaz ihtişām
Eyleyen olur peşimān pek şaşın

70 Derdi çoğdur miñnet çoğ ‘âkil iseñ ey begim
Yüz çevirme kullıq eyle pek şaşın

Nice aḥbāb-ı ḥaḳîkat yāriñe irdi ecel
Hâtıra gelmezdi gizli sırdır pek şaşın

Bunca tedbîr tedârik ider idi ‘aqlile
Fâ‘ide olmadı aña saña var mı pek şaşın

Yapma köşkler hem bunda bu mesken yeter
Çünkü kabre gireceksin pek şaşın

Başına neler gelür maḥşerde görseydiñ eger
Gice gündüz ağla(r)idiñ söyle bil hem pek şaşın

75 Ne delü kalur ne uşlu ne velî kalur ne şāh
Ne paşa kalur ne ağalar efendi pek şaşın

Ne ana kalur ne baba ne oğul kalur ne kız
Cümlesi ehl-i seferdir yol uzağdır pek şaşın

Nice zevk şoḥbetiñ soñında vardır bir elem
Göñliñi virme bu zevke bî-vefâdır pek şaşın

Cennetiñ zevkin değışme iki günlük rāḥata
Kāmil iseñ bunu fehm it ğafil olma pek şaşın

Bu kadar ebyāt yazdım dünyevî ve uhrevî
Yazdığım bir zerresidir bâkisinden pek şaşın

80 Nazar kıldım cihānıñ yoq vefāsı
Vefāsı olmaya ne beķāsı

Ne oynamak ne gülmek ol kişiye
Ki ‘ Azrā’ il elindedir beķāsı

Temmet’l-kitāb bi’ avnillāhi’l-meliki’l-Vehhāb
AllāhmmeĖfırlenā yevme’l-hisāb

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK, Haşim (2008). *Oflu Hoca Kavramını Oluşturan Din Adamları*, İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı: İstanbul.
- HACİMÜFTÜOĞLU, Nasrullah (2002). “Of-Çaykara Müftüleri”, *Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih-Dil-Edebiyat Sempozyumu*, 3-5 Mayıs 2001, C. 1, Trabzon: Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- KUZUBAŞ, Muhammet (2010). *Kıssa-i Ysuf u Zelhâ (Bill Efendi)*, İstanbul: Karadeniz Dergisi Yayınları, 247 s.
- KUZUBAŞ, Muhammet (2010). “Klasik Edebiyatımızda Kadına Bakışın Farklı Bir rneĖi: Kıssa-i Erve”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Kadın Araştırmaları zel Sayısı, Vol. 3/13.
- Ahmed Cvid (1998). *Hadika-i Vekyi’*, (hzl.: Adnan Baycar), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.